

Titlul disciplinei: Doctrină și hermeneutică creștină. Sfânta Treime, Biserica și misiunea în teologia Părintelui Dumitru Stăniloae.

Codul: OP

Numărul de credite:

Locul de desfășurare: Piața Avram Iancu 18, sala Nicolae Colan

Programarea în orar a activităților: Joi 10-13

Informații despre titularul de curs, seminar, lucrare practică sau laborator

Nume, titlul științific: Bel, Pr. Prof.univ. dr. Valer

Informații de contact Tel : 1741-093577 ; 0264-590597 ; e-mail: belteol@yahoo.com

Ore de audiență: marți 9-12

Descrierea disciplinei:

Cursul are ca obiectiv studierea bazelor biblice, patristice și filosofice, aprofundarea și însușirea teologiei părintelui Dumitru Stăniloae referitoare la învățătura creștină despre Dumnezeu-Sfânta Treime în legătură cu mântuirea în Hristos și în Biserică și cu misiunea Bisericii în lume.

Părintele prof. acad. dr. Dumitru Stăniloae este cel mai mare teolog ortodox al secolului XX. El a împlinit cel mai bine programul primului Congres al Facultăților de Teologie Ortodoxă de la Atena din 1936, care a chemat la înnoirea teologiei în sensul elaborării unei teologii „neopatrstice”. Dumitru Stăniloae a reînnoit teologia ortodoxă întrucât el a exprimat cea mai bună tradiție patristică în categoriile filosofiei persoanei și ale filosofiei existențialiste, în contextul marilor transformări ale secolului al XX-lea, devenind prin aceasta un „clasic” al teologiei ortodoxe. Conceptul cheie al teologiei sale este „Persoana și Comuniunea” în unitatea lor dialogică și relațională. În centrul sintezei sale teologice se află trilogia: Dogmatică- Spiritualitate-Liturghie. Această trilogie este un grandios comentariu neopatristic și existențial al experienței lui Dumnezeu, care se exprimă în dogme, mistică și Liturghie; o viziune asupra omului și a lumii în perspectiva dialogului lui Dumnezeu-care în comuniunea lui treimică este iubire-cu omul în Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu făcut om, răstignit și înviat.

Teologia părintelui Dumitru Stăniloae, nu este nici un discurs teologic rigid, nici o speculație teologică personală, căci ea are o concentrație hristologică. Iisus Hristos este cheia înțelegerii de sine a omului și a istoriei umane și împlinirea lor, ceea ce părintele D. Stăniloae demonstrează plecând de la hristologia patristică maximiană, interpretată în categoriile filosofiei personaliste și existențiale. Viziunea holistică și cosmică despre Hristos și umanitate se întregesc ca deschideri față de etica socială și față de ecumenismul modern. Bogăția de aspecte, echilibrul abordării, forța sintetică a viziunii fac imposibilă orice rezumare a teologiei sale, care reprezintă și rămâne o sursă de inspirație continuă. De acum receptarea teologiei părintelui Dumitru Stăniloae în cadrul teologiei românești

și nu numai va fi un proces constant și îndelungat. Pentru a fi autentică aceasta nu trebuie să se fixeze retrospectiv și rapsodic pe simpla ei repetiție, ci trebuie să o aplice într-un context radical schimbat, raportând teologia la timpul actual și la exigențele lui. Anul 1989 a adus cu sine nu sfârșitul perioade comuniste ci intrarea într-o lume nouă, dominată de cu totul alte paradigme, o lume a pluralismului și a globalizării, a unificării și a integrării europene și planetare și, mai ales, o lume marcată de mutații de civilizație.

Competențe dobândite: înțelegerea temeiurilor biblice, patristice și filosofice ale teologie părintelui Dumitru Stăniloae și însușirea învățaturii despre Dumnezeu-Sfânta Treime în legătură cu Biserica și misiunea acesteia, în aprofundarea teologică a marelui teolog, ca bază pentru receptarea și continuarea creației teologice a teologiei lui și a predării învățaturii creștine despre Biserică și misiunea ei în lume.

Metoda de realizare: prelegere cu seminarizare, studierea textelor patristice și din opera părintelui Dumitru Stăniloae, realizarea lucrărilor de seminar.

Bibliografia obligatorie:

1. *Teologia Dogmatică și Simbolică. Manual pentru Institutele Teologice*, 2 vol., București, 1958, Cluj-Napoca, 2004.
2. *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, 3 vol., București, 1978, 1997, 2003.
3. *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, Craiova, 1987, 1991.
4. *Spiritualitate și comuniune în Liturgia ortodoxă*, Craiova, 1986, 2004.
5. *Studii de teologie dogmatică ortodoxă*, Craiova, 1990.
6. *Reflexii despre spiritualitatea poporului român*, Craiova, 1992.
7. *Sfânta Treime sau la început a fost iubirea*, București, 1993.
8. *Ascetica și mistica creștină sau Teologia vieții spirituale*, București 1991, 2002.
9. *Viața și învățătura Sf. Grigorie Palama*, București, 1993.
10. *Poziția lui Lucian Blaga față de Creștinism și Ortodoxie*, București, 1993.
11. *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, Sibiu, 1943.
12. *Iisus Hristos lumina lumii și îndumnezeitorul omului*, București, 1993.
13. *Mica dogmatică vorbită. Dialoguri la Cernica*, Editura DEISIS, 2007.
14. *Relațiile treimice și viața Bisericii*, în "Ortodoxia", an. XVI, 1964, nr.4, p. 503 - 525;
15. *Sfânta Treime, structura supremei iubiri*, în ST, an. XXII, 1970, nr. 5 - 6, p. 333 - 355;
16. *Chipul lui Hristos în Biserica răsăriteană: Iisus Hristos, darul și cuvântul suprem al Lui Dumnezeu*, în „Ortodoxia”, an. XXV, 1973, nr. 1, p. 5-17;
17. *Ființa și ipostasurile în Sfânta Treime după Sfântul Vasile cel Mare*, în "Ortodoxia", an. XXXI, 1979, nr. 1, p. 53-74;
18. *Desăvârșirea noastră în Hristos după învățătura Bisericii Ortodoxe*, în MO, an. XXXII, 1980, nr. 1-2, p. 76-111, nr. 3-6, p. 402-426 și an. XXXIII, 1981, nr. 1-3, p. 95 -104;
19. *Sinteză eclesiologică*, în ST, an. VII, 1955, nr. 5-6, p. 267-284, *Fiul lui Dumnezeu, Fiul Omului*, în MMS, an. LVI, 1980, nr. 9 - 12, p. 733-763

20. *Sfânta Treime și creația lumii din nimic în timp*, în MO, an. XXXVIII, 1987, nr. 2, p. 41 -69 și nr. 3, p. 28-47;
21. *Fiul și Cuvântul Lui Dumnezeu cel întrupat și înviat ca om, unificatorul creației în El pentru veci*, în MO, an. XXXIX, 1987, nr. 4, p. 7-23;
22. *Atragerea ierarhică a lumii spre Sfânta Treime prin Cuvântul Lui Dumnezeu făcut om*, în MO, an. XLIII, 1991, nr. 2, p. 14 - 34.
23. *Purcederea Sfântului Duh de la Tatăl și relația lui cu Fiul, ca temei al îndumnezeirii și înfierii noastre*, în "Ortodoxia", an. XXXI, 1979, nr. 3-4, p. 583-592;
24. *Liturghia, urcuș spre Dumnezeu și poartă a cerului*, în MB, an. XXXI, 1981, nr. 1-3.
25. *Biserica în sensul de lăcaș și de largă comuniune în Hristos*, în, "Ortodoxia" an. XXXIV, 1982, nr. 3, p. 336-346;
26. *Locașul bisericesc propriu-zis, cerul pe pământ sau centrul liturgic al creației*, în MB, an. XXXI, 1981, nr. 4-6, p. 277-307;
27. *Sinodul ecumenic și Simbolul niceo-constantinopolitan*, în "Ortodoxia", an. XXXIII, 1981, nr. 3, p. 362-385;
28. *Mărturisirea dreptei credințe prin rugăciunile preotului însoțite de răspunsurile credincioșilor, ca pregătire pentru înfăptuirea jertfei euharistice și a împărtășirii cu ea*, în MB, an. XXXI, 1982, nr. 1-3, p. 39-72; *Modurile prezenței Lui Hristos în cultul Bisericii*, în MB, an. XXXII, 1982, nr. 7-9, p. 429-456,
29. *Jertfa lui Hristos și spiritualizarea noastră prin împărtășirea de ea în Sfânta Liturghie*, în "Ortodoxia", an. XXXV, 1983, nr. 1, p. 104-118;
30. *Persoană și comuniune: Prinoc de cinstit Părintelui Profesor Academician Dumitru Stăniloae la împlinirea vârstei de 90 de ani*, Sibiu, 1993;
31. Bel Valer, *Dogmă și propovăduire*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1994, 204 p.
32. Ioan I. Ică jr., *Părintele Dumitru Stăniloae-„clasic” al teologiei secolului XX și misiunea teologiei în biserică și în societate*, în Studia Universitatis Babeș-Bolyai Theologia Orthodoxa, Special Issue, anul XLVII, 2002, p. 21-31.

Planificarea /Calendarul întâlnirilor și a verificărilor/examinărilor intermediare:

1. Introducere în teologie părintelui Dumitru Stăniloae: bazele biblice, patristice și filosofice, contextul și elaborarea teologică.

Ioan I. Ică jr., *Părintele Dumitru Stăniloae-„clasic” al teologiei secolului XX și misiunea teologiei în biserică și în societate*, p. 21-30; Bel Valer, *Dogmă și propovăduire*, p. 52-60.

2. *Sfânta Treime structura supremei iubiri*, Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol 1, p. 190-206; *Sfânta Treime sau la început a fost iubirea*, p. 3 -27; *Sfânta Treime, structura supremei iubiri*, p. 333 - 355;

3. Unirea și comuniunea maximă a lui Dumnezeu și a omului în Iisus Hristos ca temelie a Bisericii.

Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol 2, p. 129-150; *Biserica în sensul de lăcaș și de largă comuniune în Hristos*, p. 336-346.

4. Mântuirea adusă de Hristos prin întreita slujire.

Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol 2, p. 73-124; *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, p. 125-496; *Desăvârșirea noastră în Hristos după învățătura Bisericii Ortodoxe*, p. 95 -104.

5. Iconomia Fiului și a Duhului Sfânt. Pogorârea Duhului Sfânt, întemeierea Bisericii și înaugurarea misiunii.

Sfânta Treime sau la început a fost iubirea, p. 73-80; *Purcederea Sfântului Duh de la Tatăl și relația lui cu Fiul, ca temei al îndumnezeirii și înfierii noastre*, p. 583-592; Bel Valer, *Misiunea Bisericii în lumea contemporană. 1. Premise teologice*, p. 70-79.

6. Iisus Hristos, Capul Bisericii – Biserica Trupul lui Hristos extins în oameni prin Duhul Sfânt.

Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol 2, p. 129-150; *Biserica în sensul de lăcaș și de largă comuniune în Hristos*, în „Ortodoxia”, p. 336-346.

7. Constituția teandrică a Bisericii, structura trinitară, aspectul hristologic, pnevmatologic, eshatologic, văzut și nevăzut al Bisericii.

Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol 2, p. 129-150; *Biserica în sensul de lăcaș și de largă comuniune în Hristos*, p. 336-346.

8. Însușirile Bisericii ca manifestare a constituției teandrice și ca dar și misiune.

Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol 2, p. 168-198; *Biserica în sensul de lăcaș și de largă comuniune în Hristos*, p. 336-346.

9. Întreita slujire a lui Hristos în Biserică și participarea Bisericii la ea. Preoția generală și preoția slujitoare a Bisericii.

Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol 2, p. 151-167; *Biserica în sensul de lăcaș și de largă comuniune în Hristos*, p. 336-346.

10. Misiunea Bisericii ca participare la întreita slujire a lui Hristos.

Misiunea preoției slujitoare și apostolatul mirenilor. Sinteză eclesiologică, p. 267-284; *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol 2, p. 151-167; *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol 3, p. 143-177, *Biserica în sensul de lăcaș și de largă comuniune în Hristos*, p. 336-346.

11. Prezența și lucrarea lui Hristos în Tainele Bisericii.

Modurile prezenței Lui Hristos în cultul Bisericii, p. 429-456; *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol 3, p. 7-34.

12. Modurile prezenței personale a lui Hristos și ale comuniunii cu El în Sfânta Liturghie și în spiritualitatea ortodoxă.

Modurile prezenței Lui Hristos în cultul Bisericii, p. 429-456; *Spiritualitate și comuniune în Liturghia ortodoxă*, p. 134-175.

13. Sfânta Liturghie – structură de comuniune și de înaintare comună în Împărăția Sfintei Treimi.

Jertfa lui Hristos și spiritualizarea noastră prin împărtășirea de ea în Sfânta Liturghie, p. 104-118; *Spiritualitate și comuniune în Liturghia ortodoxă*, p. 216-358.

14. Liturghie și misiune.

Spiritualitate și comuniune în Liturghia ortodoxă, p. 638-713; *Mărturisirea dreptei credințe prin rugăciunile preotului însoțite de răspunsurile credincioșilor, ca pregătire pentru înfăptuirea jertfei euharistice și a împărtășirii cu ea*, p. 39-72.

Modul de evaluare:

Examinare orală. Verificarea și evaluarea gradului de însușire a bazelor bazelor biblice, patristice și filosofice, aprofundarea și însușirea teologiei părintelui Dumitru Stăniloae referitoare la învățătura creștină despre Dumnezeu-Sfânta Treime și iconomia mântuirii prin Fiul lui Dumnezeu întrupat, Iisus Hristos în Duhul Sfânt.

Detalii organizatorice, gestionarea situațiilor excepționale:

Condiții de prezentare la examen: participarea și colaborarea la cursuri și seminarii, alcătuirea și susținerea unei lucrări de seminar, studierea bibliografiei. Frauda la examen și plagiatul lucrărilor de seminar conduc la nepromovarea examenului.

Bibliografia opțională:

1. Sf. Grigorie de Nisa, *Scrieri, Partea întâi*, București, 1982, 496 p. (în colaborare cu Pr. Prof. Ioan Buga);
2. Sf. Maxim Mărturisitorul, *Scrieri, Partea întâi*, București, 1983, 372 p. și *Partea a doua*, București, 1990, 367 p.;
3. Sf. Atanasie cel Mare, *Scrieri. Partea întâi*, București, 1987, 416 p. și *Partea a doua*, București, 1988, 256 p.;
4. Sf. Chiril al Alexandriei, *Scrieri, Partea întâi*, București, 1991, 616 p. și *Partea a doua*, București, 1992 464 p.; *Partea a treia*, București, 1994.
5. *Filocalia sau Culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curății - Lumina și desăvârșirea. Traducere, introducere și note*, Sibiu, 1946, XIII + 404 p.; II, Sibiu, 1947, XX + 285 p.; III, Sibiu, 1948, XVI + 464 p.; IV, Sibiu, 1948, VII + 327 p.; V, București, 1976, 329 p.; VI, București, 1977, 392 p.; VII, București, 1977, 527 p.; VIII, București, 1979, 646 p. IX, București, 1980, 645 p.; X, București, 1981, 523 p.; XI (Editura Episcopiei Romanului), 1990, 698 p.; XII, București, 1991, 296 p.
6. Dumitru Popescu, *Iisus Hristos Pantocrator*, Ed IBMBOR, București, 2005.
7. Pr. prof. dr. Ioan I. Ică, *Modurile prezenței personale a lui Iisus Hristos și ale comuniunii cu El în Sf. Liturghie și în Spiritualitatea Ortodoxă, în Persoană și comuniune: Prinos de cinstitie Părintelui Profesor Academician Dumitru Stăniloae la împlinirea vârstei de 90 de ani*, Sibiu, 1993, 335-358.

8. Maciej Bielawski, *The Philocalical Vision of the World in the Theology of Dumitru Stăniloae*, 1997;
9. Bel Valer, *Misiunea Bisericii în lumea contemporană. 1. Premise teologice*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2004.
10. Nicolae Moșoiu, *Taina prezenței lui Dumnezeu în viața umană, Viziunea creatoare a părintelui profesor Dumitru Stăniloae*, Paralela 45, 2002;
11. Emil Bartos, *Deification in Eastern Orthodox Theology. An Evaluation and Critique of the Theology of Dumitru Stăniloae*, 1999;
12. Charles Miller, *The Gift of the World. An Introduction to the Theology of Dumitru Stăniloae*, Edinburgh, 2000;
13. Silviu Eugen Rogobete, *O ontologie a iubirii. Subiect și Realitate personală supremă în gândirea Părintelui Dumitru Stăniloae*, Iasi, 2001